

Els universitaris hauran de ser molt més competitius a partir d'ara.

CARMÉ PUÉRTOLAS

ACTUALITAT

la Universitat busca la rendibilitat a tot preu

I el curs vinent... la llei de la selva

La nova normativa de permanència de la Universitat de Barcelona marca el camí, implacable, de la universitat del futur. En ple procés de canvi, qui no s'espavili no sobreviurà.

La setmana passada la façana de l'edifici central de la Universitat de Barcelona era plena de pintades. En destacava una: "Per una Universitat Popular". Ja l'han esborrada. Era l'únic testimoni, acabat el curs, de les últimes protestes estudiantils contra la nova normativa de permanència en la Universitat que s'aplicarà a partir del pròxim curs. Les mobilitzacions no han estat ni molt menys massives, però sí significatives. Els exàmens finals i l'arribada de l'estiu han avortat la dinàmica reivindicativa, però es tracta només d'un parèntesi. Els estudiants han tingut temps de fer una primera demostració del que pot passar el curs vinent: a finals de maig uns dos-cents es van tancar durant dos dies a les aules de la universitat. Van portar sacs de dormir, van organitzar dues assemble-

es diàries. En l'escalfor dels debats, es van creure en ple maig del 68. Pancartes amb la cara del Che, eslògans recuperats, crítiques al "sistema"... i un cert aire de conjur.

L'enemic és "la normativa". A partir de l'any que ve, els alumnes subjectes al Nou Pla d'Estudis –els que estiguin matriculats a primer i segon curs– ho tindran més difícil per mantenir la seva plaça. Un complicat sistema obligarà, en resum, a aprovar un mínim de crèdits (concepte que substitueix el d'assignatura) cada any per poder continuar estudiant. El que no ho faci, haurà de deixar la Universitat. Els estudiants qualifiquen el sistema de "molt bèstia". Des del rectorat es reconeix que representa un enduriment de les condicions, però que tampoc no n'hi ha per tant.

Una altra universitat que possiblement

l'any que ve es veurà abocada a mesures d'aquest tipus és la de València, també molt massificada. En aquests moments es negocia una nova normativa de permanència, i alguns sectors de la Universitat –especialment l'àrea de Ciències Socials– reclamen que sigui molt restrictiva.

¡ENS FOTEN FORA!

La normativa de la UB és, en el fons i en la forma, una mesura contra la massificació. L'objectiu és una universitat amb menys estudiants (tots bons) i més mitjans. Els seus resultats immediats són previsible: és el final de l'estudiant que s'arrepentja, que s'eternitza a la universitat. Però també ho és de la figura de l'estudiant-treballador, que compagina feina i estudis ja sigui per ajudar a casa o per

obtenir uns ingressos que assegurin la seva independència econòmica. Per superar cada any els crèdits necessaris serà imprescindible, a la majoria de facultats, dedicar-se exclusivament a l'estudi. És un criteri que ve del món anglosaxó, i que ja va anticipar fa tres anys el professor de Harvard Andreu Mas i Colell en el discurs que va pronunciar amb motiu de la inauguració de la Universitat Pompeu Fabra, dirigit als estudiants: "no us impacienteu per assumir compromisos laborals abans de finalitzar la carrera. Necessiteu molt temps per a l'estudi i a mig termini tindreu un futur més obert en el món del treball". Tota una premonició. A la Pompeu Fabra ningú no ha protestat per aquestes condicions. Els que s'hi matriculen ja saben on van i a quin joc juguen. A més, la majoria provenen d'una extracció social que els permet una dedicació exclusiva als estudis. I en el fons se senten una mica americans.

Però a la UB és diferent, i a alguns estudiants els costarà d'assumir una filosofia d'aquest tipus. "Dedicar-se exclusivament a estudiar només s'ho poden permetre els fills de casa bona", argumenten. Per això parlen d'elitització de la universitat i exclamen: "¡jens foten fora!". El cas, però, és que ja avui la majoria d'estudiants es dediquen al cent per cent als llibres. En el fons de la protesta hi pot haver en molts casos, doncs, la por del fracàs. Por d'una normativa que col·loca l'estudiant davant l'obligació de rendir al màxim per sobreviure cinc anys abans del que el mateix estudiant imaginava. La societat competitiva, la jungla, entra a la universitat. I ho fa quan la universitat possiblement encara no és capaç d'oferir un sistema de contrapartides a l'estil anglosaxó: beques, residències, accés directe a pràctiques en les empreses... La cosa, per a l'estudiant, es posa dura.

En realitat, el que es va definint ara és un nou model universitari. El primer pas, que va obrir les portes a la modernització, va ser la Llei de Reforma Universitària de fa deu anys. La LRU va convertir les universitats en ens autònoms, responsables. Va posar les bases per a l'obertura de les universitats a la societat. Avui les universitats del nostre país contracten amb l'administració, l'empresa privada i la Comunitat Europea per valor de milers de milions de pessetes cada any. La relació universitat-empresa és encara feble, però cada cop més intensa. I l'empresa privada, com més s'implica

més exigeix. Producte d'aquesta exigència són les noves titulacions que ofereixen, any rere any, les universitats. La societat demana com més va més professionals especialitzats en branques molt concretes i això requereix estudis especialitzats. Recentment la Universitat de València ha anunciat que en una dècada passarà a oferir 71 titulacions diferents. Avui en dona 20. Un exemple, entre molts, de les necessitats imposades pels temps moderns són dues de les noves carreres que impartirà la Universitat de València: Economia Europea –en col·laboració amb una universitat francesa– i Administració d'Empreses Europees –en col·laboració amb una britànica–. Les universitats aprofiten també les noves titulacions per combatre la saturació, ja que les noves places es creen a costa d'una reducció d'admissions en les carreres més massificades. El nombre global d'estudiants no varia, però es reparteix entre més centres.

LA SOCIETAT PASSA PER DAVANT

La Universitat de Barcelona també ha emprès el camí de l'especialització. Miquel Àngel Cuevas, vice-rector adjunt al rector de la UB, explica que avui acudeixen a la universitat quatre tipus diferents d'estudiants: els que es dediquen al cent per cent a l'estudi, els que compaginen estudi amb una feina, els que hi van amb una inquietud bàsicament cultural o intel·lectual (gairebé com un *hobby*) i els professionals d'empreses que busquen un perfeccionament de la seva formació.

Segons els criteris de la UB, en el futur les aules han d'estar ocupades bàsicament per membres del primer i quart bloc. Pel que fa a aquests darrers, la UB exhibeix amb orgull la creació de l'escola de Formació Continuada, amb seu a l'Edifici de les Heures, finançada fins a l'última pesseta a través de la Fundació Bosch i Gimpera, organisme de vinculació entre la UB i l'empresa privada. Tot-hom que compta en el món de la gran empresa catalana hi ha posat el seu gra de sorra. L'Escola és la nau capitana de la vinculació entre la universitat i l'empresa a Catalunya.

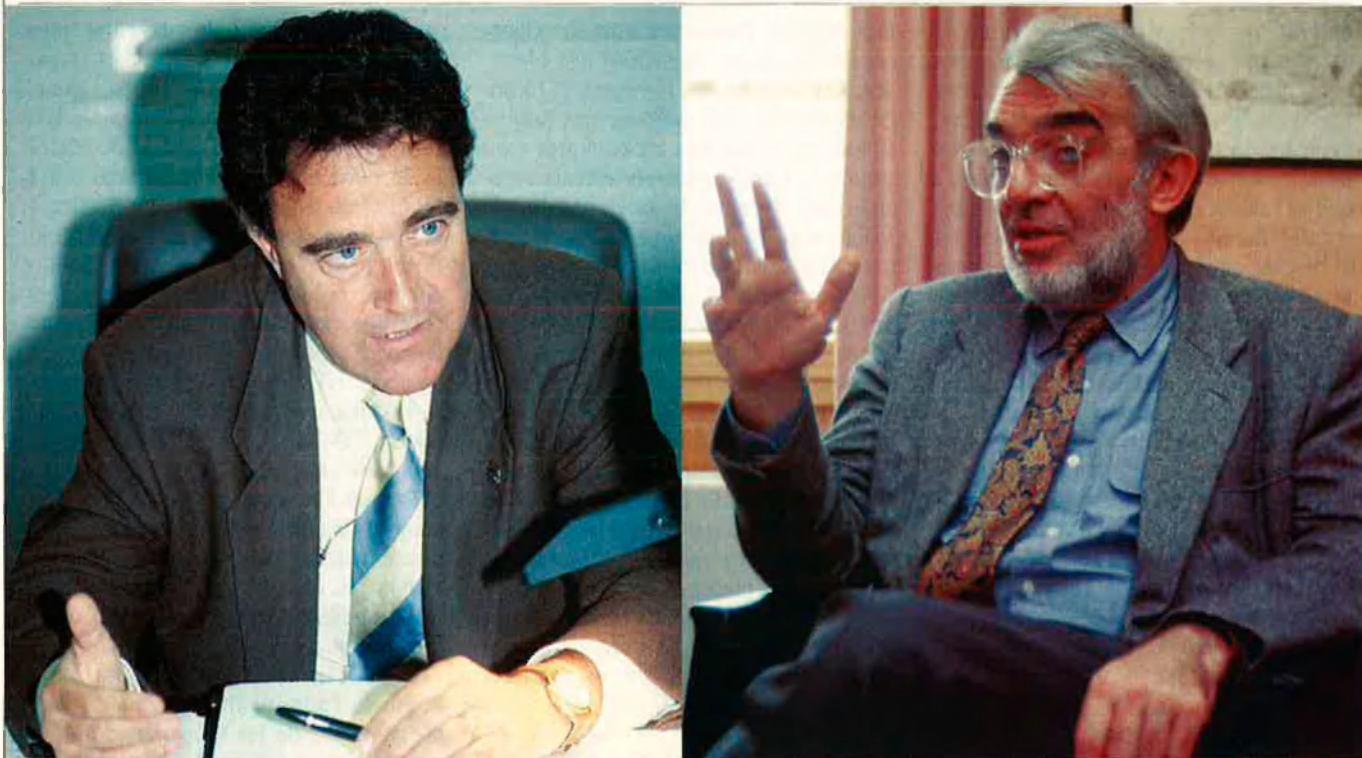
En canvi, els estudiants que formin part del segon i el tercer bloc hauran de començar a acostumar-se a noves fórmules d'ensenyament a distància a través de la tecnologia, com ara el correu electrònic. Aquesta és la línia que marca la Comunitat Europea.

Però no només exigeix l'empresa. També ho fa l'administració. El 80% dels pressupostos de les universitats provenen del tresor públic. I l'administració cada cop més vol que els diners del contribuent siguin gastats racionalment, que no es llencin a la paperera. Els estudiants, en canvi, ja només aporten amb les taxes de matriculació un 15% dels ingressos. Han perdut pes específic, han deixat de ser l'interlocutor principal, el protagonista. Avui, pels rectors són molt més importants les exigències de l'empresa i l'administració que les demandes dels estudiants. S'imposen els criteris de mercat, de màxima eficàcia. No hi ha un altre camí que una sobredosi de realisme.

J.M. Bricall, rector de la UB, ha demanat la col·laboració dels estudiants en el procés de canvi.

J. MORERA

A l'esquerra Joan Martí, rector de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona. A la dreta, Nadal Batle, rector de la Universitat de les Illes Balears.

C PUÉRTOLAS

“Avui tenim 65.000 alumnes i un pressupost d'ics pessetes. Hem de ser conscients que si d'aquí a deu anys tenim 90.000 alumnes no tindrem més pressupost i els recursos seran encara més insuficients. Per tant, s'han de prendre decisions”. Josep Maria Puig-Salellas, president del Consell Social de la Universitat de Barcelona, justifica així el contingut de la nova normativa de permanència. “Hem de fer comprendre a la joventut que no tothom ha de poder estudiar a la universitat, que no tot és estudiar a la universitat. A la universitat només hi ha d'anar un nombre d'estudiants que permeti una gestió racional i responsable dels recursos públics”.

Recursos, d'altra banda, que són escassos. Tots els rectors de les universitats catalanes mantenen una guerra particular amb l'administració per aconseguir més diners. En ocasions, però, la guerra es produeix entre els mateixos rectors, que competeixen per una part més gran del pastís pressupostari. El naixement, els últims dos anys, d'una sèrie d'universitats de petit volum especialment ateses per l'administració ha complicat la situació. Els dos casos més clars són la Universitat Jaume I de Castelló i la Pompeu Fabra de Barcelona. Aquests centres reuneixen dues característiques que els converteixen en objecte d'un tracte especial. En primer lloc són un motiu d'orgull per

als governs autonòmics valencià i principatí, ja que són les primeres creades per decrets dels parlaments autonòmics respectius. Són les primeres universitats filles de l'autonomia, producte directe d'un poder propi i una bona oportunitat, a més, per demostrar l'eficiència d'aquest poder. Però, a banda d'aquesta qüestió política de fons, hi ha raons estrictament universitàries: són vistes com un botó de mostra d'allò que han de ser les universitats del futur: volum mitjà-petit, pocs alumnes per professor, plans d'estudi exigents (amb una formació global que inclou informàtica i anglès per a totes les carreres), estructura àgil, integrades en zones territorials concretes i preparades per a competir aquí i a Europa.

Una conjunció de factors –polítics i universitaris– que desemboquen en un tracte privilegiat per part dels governs autonòmics respectius. És natural, doncs, que les velles universitats –que arrosseguen greus problemes estructurals des de temps immemorials– hi vegin un autèntic greuge comparatiu. En el cas valencià els efectes de la creació de la Jaume I s'han pal·liat gràcies a la seva ubicació geogràfica, a 65 quilòmetres de la capital. Això ha provocat que no entri en competència directa per captació d'alumnes i professors amb la Universitat de València. El destí natural de la Jaume I sembla ser el d'una universitat territorial

a l'estil de les de Girona, Lleida i Tarragona. De fet, és una integrant natural del *lobby* recentment creat de les universitats petites, conjuntament amb les tres esmentades, la de Perpinyà i la de les Illes Balears. Aquesta última es tracta d'un cas a banda. Des del nomenament de Nadal Batle com a rector, l'any 1982, la UIB ha dissenyat un model propi d'universitat petita i competitiva: estreta relació amb l'empresa, gran inversió en tecnologia, una proporció d'alumnes per professor de les més baixes de l'estat i una política coherent d'investigació són les cartes de presentació d'aquesta universitat. Un campus als afores de Palma, on els alumnes passen la major part del dia, pressuposa la condició “profissional”. La majoria de carreres tindran a partir de l'any que ve *numerus clausus*. Això no significa que es quedin fora possibles estudiants, ja que encara no es cobreixen els màxims en moltes carreres, però sí que indica una voluntat clara que no s'arribi mai a una situació de massificació.

A Barcelona, el naixement de la Pompeu Fabra ha tingut efectes traumàtics per a les velles universitats. La seva situació urbana i capitalina l'ha convertida en una perillosa rival. No només no soluciona els problemes de massificació de les altres, a causa de la seva reduïda capacitat, sinó que representa una tempta-

ció per a molts professors de la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma, que veuen una oportunitat de treballar en millors condicions (més mitjans, menys alumnes). La fuga de professors cap a la Pompeu, que ara ja ha remès, ha tingut un caràcter dramàtic per a alguns departaments de les grans universitats.

Entre les grans universitats s'ha estès la convicció que la de la Pompeu Fabra és una competència deslleial, sentiment aguditzat per la política d'inversions de la Generalitat, que els rectors de les grans universitats han arribat a qualificar d'escandalosament favorable a la Pompeu Fabra.

Tot i aquest malestar, medis de la UB i la UAB sí que reconeixen que la irrupció de la Pompeu Fabra en el mapa universitari català ha estimulat les altres universitats. Ha estat com el tret de sortida d'una cursa que tard o d'hora s'havia de córrer. Si bé és cert que la Pompeu ha sortit pel millor carrer i amb un avantatge de cent metres, tots saben que la cursa és llarga i al final pot passar de tot.

Qui podria buscar un efecte similar al creat per la Pompeu és la Generalitat valenciana. Actualment està en projecte la construcció del tercer campus de la Universitat de València, en una zona urbana: l'avinguda dels Tarongers. Últimament, però, circulen rumors a la capital valenciana sobre un possible canvi d'orientació del projecte auspiciat per la Generalitat: es tractaria de convertir aquest nou campus en l'embrió de la cinquena universitat valenciana, a l'estil de la Pompeu Fabra. Una mesura de xoc per al sistema universitari valencià, asfixiat per la massificació i la falta de finançament.

L'HORA DE LA RESPONSABILITAT

“Les universitats catalanes tenen grans possibilitats de futur, i això no ho podem malbaratar amb actituds d'abans que caigués el Mur de Berlín”. Puig-Salellas fa així una crida a la responsabilitat col·lectiva. “Tothom s'ha de comportar responsablement. Els rectors, administrant amb rigor els recursos públics. Els professors, complint amb els seus deures de docència. Els alumnes, assumint les noves realitats i adaptant-s'hi”.

Les paraules de Puig-Salellas són un crit d'atenció dirigit amb fletxa. Sobretot pel que fa als professors i als estudiants. EL TEMPS ha pogut saber que el rector de la UB, Josep Maria Bricall, ha convocat els últims dies les associacions d'estudiants més representatives per dema-

Hi tornaran

En Roger esperava una altra cosa. “Volia viure el *caldillo* –diu–, aquell esperit universitari reivindicatiu, bohemí...”. Enguany ha fet primer a la facultat de Geografia i Història. No és de les facultats més dures, però tot i així els primers dies ja va notar que allò no era el que es pensava. Allà tothom anava a la seva, interessat només per estudiar. “Una fàbrica de persones que l'únic que volen és sortir al món laboral”. Era, en el fons, la segona decepció de la vida universitària. La primera l'havia tingut quan no va aconseguir matricular-se a Sociologia, que era el que ell realment volia estudiar.

Un dia, però, va veure una pintada que li va cridar l'atenció: “No a la normativa de

nar-los ajut amb vista als reptes dels pròxims anys. A Bricall li preocupa especialment que la profunda reforma que ha d'experimentar la universitat –que en alguns casos és revolució– no es pugui dur a la pràctica per culpa de les mobilitzacions estudiantils. Els dirigents estudiantils han estat receptius, però han posat una condició: cal empaitar els professors. És un secret a veus que una bona part del professorat de les universitats del nostre país té una marcada tendència a l'absentisme laboral i a l'immobilisme. Els dirigents de les associacions es comprometran a corresponsabilitzar-se de les reformes si a la vegada el rectorat soluciona aquests problemes. “No serveix de res que ens exigeixin més rendiment si hi ha professors que continuen donant el

La Jaume I de Castelló, una universitat pilot per a la transformació.

RAFA GIL

permanència”. “Home, algú que lluita per alguna cosa”. “Em vaig anar informant sobre la normativa i em va semblar inacceptable. Volen elititzar la universitat, allunyar-la de la gent que té menys possibilitats”. A més, ara en Roger ja no podrà seguir els seus plans inicials: compaginar els estudis amb una feineteta i treure's la carrera a molts anys vista, relaxadament. Doble motiu per cridar, doncs. Ell ha estat un dels impulsors del moviment assembleari contra la normativa. “Jo no vull dedicar quatre o cinc anys íntegres de la meua vida només a estudiar. Hi ha més coses a fer: treballar, lluitar, aprofitar la joventut i divertir-se”. És partidari d'una altra universitat, la que ell es pensava que es trobaria. Idealista, romàntica. Diu que no es rendiran. “L'any que ve hi tornarem, tenim moltes mogudes pensades”. Hi tornaran. Però el temps, i la realitat, seran implacables.

E. V.

mateix temari que fa vint anys o envien substituïts a fer la classe”, declara un d'aquests dirigents. Aquests són els termes del pacte que pot portar a la universitat la “pau social” imprescindible per a qualsevol reforma. Si hi ha acord, només quedarà una cosa sense control: un possible moviment assembleari espontani dels estudiants que sigui radicalment contrari als canvis, a l'estil del que es va produir fa dos mesos.

El moment és clau. El proper setembre comença una partida que és, a la llarga, definitiva. Els Països Catalans estan abocats a un nou model universitari. La competència serà cada dia més forta. I també les exigències mútues. Competir per sobreviure.

Eduard Voltas